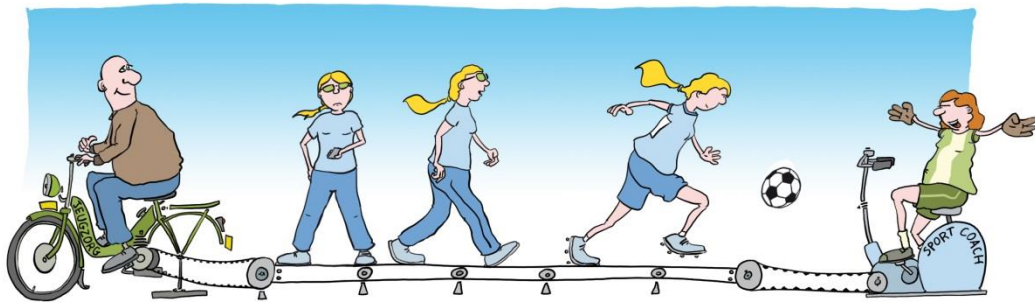

Sport en de persoonlijke ontwikkeling van kwetsbare jongeren

Verslag van de eerste vragenlijstronde Jeugd, Zorg en Sport

Auteur: Sabina Super, Niels Hermens, Kirsten Verkooijen
Datum: 19 april 2016

Jeugd, Zorg & Sport

Inleiding

Het onderzoeksproject Jeugd, Zorg en Sport van *Wageningen University, FlexusJeugdplein, Rotterdam Sportsupport, het Kenniscentrum Sport en de gemeente Rotterdam* richt zich op sport als middel in de jeugdzorg. Eén van de vragen binnen het onderzoek is of sportdeelname van kwetsbare jongeren een positieve invloed heeft op hun toekomstperspectief. De verwachting is dat jongeren door het sporten allerlei vaardigheden kunnen opdoen die ze in hun verdere leven ook kunnen gebruiken, bijvoorbeeld bij het behalen van hun schooldiploma of het vinden van een baan. Je kunt hierbij denken aan het leren omgaan met tegenslagen, het stellen van doelen, het versterken van het doorzettingsvermogen en het vergroten van het reflectief vermogen. Daarnaast verwachten we dat sportdeelname voor kwetsbare jongeren leidt tot een vermindering van probleemgedrag en een toename in pro-sociaal gedrag.

Om deze vragen te beantwoorden nemen we vragenlijsten af bij kwetsbare jongeren in de leeftijd van 12-23 jaar. Iedere jongere die deelneemt, krijgt twee vragenlijsten voorgelegd waarbij de tweede vragenlijst 6 maanden na de eerste wordt afgenomen. De vragenlijsten bevatten allerlei vragen over vaardigheden, probleemgedrag, ervaren gezondheid en sportgedrag. Door het vergelijken van de antwoorden uit de eerste en de tweede vragenlijst kunnen we zien of jongeren die sporten zich beter ontwikkelen dan jongeren die niet sporten.

In de periode van maart 2014 t/m maart 2016 heeft de eerste vragenlijstronde plaats gevonden. In dit verslag laten we de resultaten zien van deze ronde.

Het onderzoek in detail

De gebruikte vragenlijsten

De vragenlijsten bevatten vragen om verschillende vaardigheden en gedragingen in kaart te brengen. De *vaardigheden* die we meenemen in dit onderzoek zijn: plannen, monitoren, doorzetten en reflecteren. Daarnaast meten we *positief en negatief gedrag*, te weten: emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit, problemen met vriendschap en pro-sociaal gedrag. Naast deze vragen over gedrag meten we de vaardigheid van jongeren om goed met problemen en moeilijkheden om te gaan. De vragenlijsten bevat ook drie vragen om de ervaren gezondheid in kaart te brengen. De laatste vragen in de lijst gaan over het sportgedrag van de jongeren, waarbij we ook kijken naar lidmaatschap van een sportvereniging en het type sport dat de jongeren beoefenen.

De kwetsbare jongeren

Het onderzoek gaat over de positieve invloed van sport op de toekomstperspectieven van kwetsbare jongeren. Kwetsbare jongeren worden gekenmerkt door (tijdelijke) problemen in het opgroeien waardoor ze op verschillende sociale terreinen achterlopen of problemen ervaren, bijvoorbeeld op school, thuis of in de wijk. De groep kwetsbare jongeren is zeer divers; van vroege schoolverlaters tot jongeren met ernstige gedrags- of leerproblemen of een moeilijke thuissituatie. Alle jongeren in dit onderzoek zijn tussen de 12 en 23 jaar oud.

Het verzamelen van gegevens

Om de jongeren mee te laten doen aan de vragenlijsten werken we nauw samen met verschillende jeugdzorgorganisaties en scholen in Nederland. De jongeren kunnen op twee verschillende manieren instromen in het onderzoek. Ten eerste kunnen jongeren deelnemen aan het onderzoek als ze instromen bij een deelnemende jeugdzorginstelling. De jongeren krijgen een vragenlijst aan de start van hun hulptraject en na 6 maanden, meestal aan het einde van het hulptraject. Ten tweede doen een aantal cluster 4 scholen mee met het onderzoek, waarbij de vragenlijst aan alle leerlingen van de school worden voorgelegd. Na 6 maanden wordt de tweede ronde van de vragenlijst op de zelfde school afgenomen.

In figuur 1 hieronder zijn de deelnemende jeugdzorgorganisaties en scholen weergegeven.

Figuur 1. Overzicht deelnemers vragenlijsten Jeugd, Zorg en Sport.

De resultaten van de eerste ronde

In totaal hebben 274 jongeren deelgenomen aan de eerste ronde van het onderzoek; 209 jongens en 65 meisjes. Het overgrote deel volgt onderwijs op het VMBO en ongeveer een derde van de jongeren heeft ook een bijbaan. De gemiddelde leeftijd van de jongeren is 15.

Hoe gaat het met de jongeren qua gedrag, vaardigheden en gezondheid?

Als we kijken naar *positief en negatief gedrag* dan zien we dat de jongeren op alle onderdelen 'normaal' scoren. Dat wil zeggen dat kwetsbare jongeren gemiddeld even hoog scoren als hun niet-kwetsbare leeftijdsgenoten als het gaat om emotionele problemen, gedragsproblemen, hyperactiviteit, problemen met vriendschap en pro-sociaal gedrag. Uiteraard zijn er individuele verschillen tussen de jongeren. Daarnaast zijn er statistisch belangrijke verschillen tussen jongens en meisjes als het gaat om emotionele problemen, pro-sociaal gedrag en de totale score op gedragsproblemen. In alle gevallen scoren meisjes hoger, wat betekent dat ze meer emotionele problemen en gedragsproblemen ervaren, maar ook meer pro-sociaal gedrag vertonen.

Als we kijken naar de *vaardigheden* dan zien we dat de jongeren de vaardigheden plannen, monitoren, doorzetten en reflecteren regelmatig toepassen in dagelijkse situaties. Jongens en meisjes verschillen niet significant van elkaar als het gaat om deze vaardigheden. Uiteraard is dit een oordeel dat de jongeren over zichzelf geven. Jongeren achten zichzelf soms in staat om *om te gaan met problemen en moeilijke situaties*. Jongens schatten zichzelf beter in als het gaat om het omgaan met moeilijke situaties, dan meisjes.

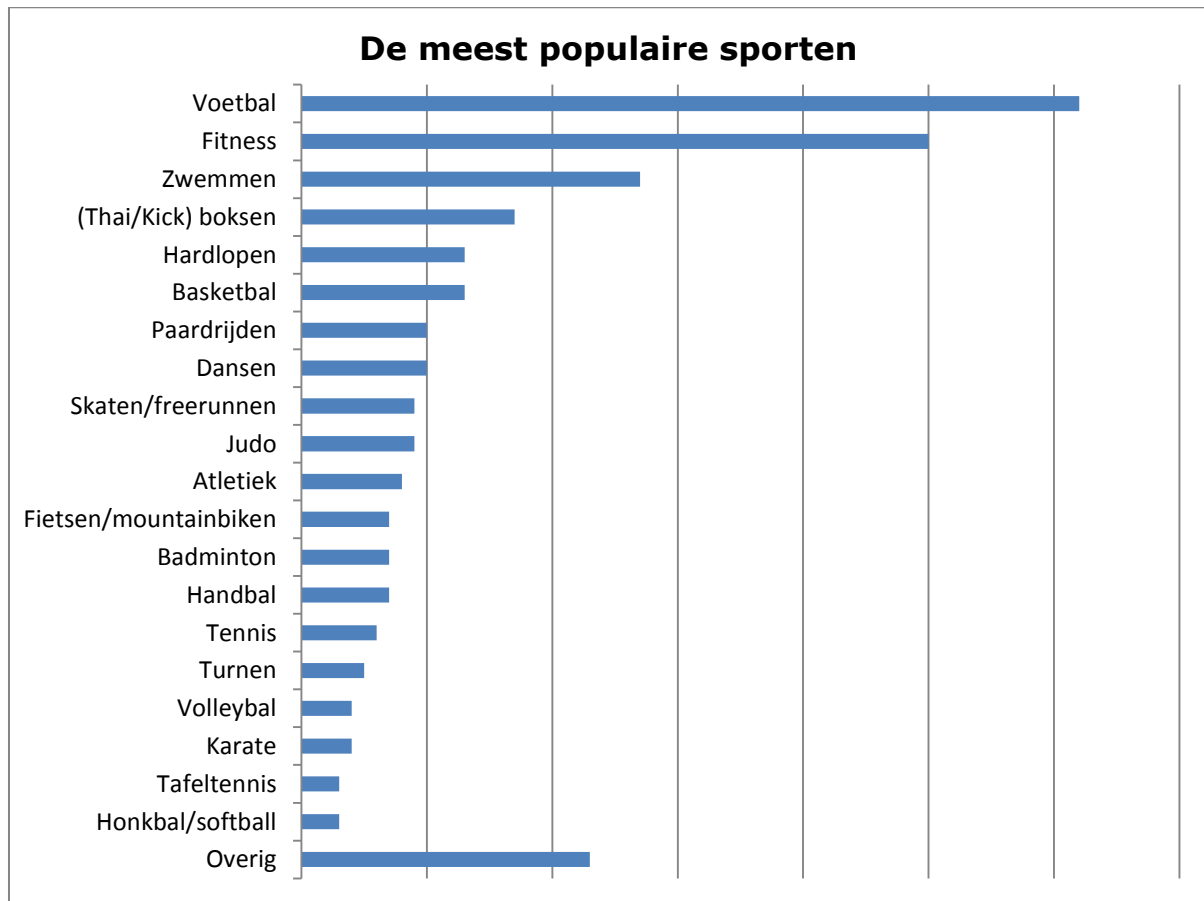
Bij de *gezondheidsuitkomsten* zien we wederom significante verschillen tussen jongens en meisjes. Meisjes geven vaker aan een slechtere gezondheid te hebben en minder welzijn te ervaren dan jongens. Er zijn geen verschillen gevonden in gerapporteerde schoolprestaties.

Sportgedrag

Van de 274 jongeren in het onderzoek, geven 138 jongeren (ongeveer 50%) aan dat ze lid zijn van een sportvereniging of een fitnessclub. Deze verhouding is gelijk voor jongens en meisjes. Jongeren die lid zijn van een sportvereniging, sporten gemiddeld 10 keer in de maand en dan 1-2 uur per keer. Jongeren die lid zijn van een sportvereniging doen gemiddeld 1,5 verschillende

sporten. Er zijn 57 jongeren niet lid van een sportvereniging, maar desondanks aangeven wel regelmatig te bewegen.

We hebben ook gevraagd welke sporten de jongeren beoefenen. De meest populaire sporten zijn: voetbal, fitness, zwemmen, (thai-/kick-)boksen, basketbal, hardlopen, dansen en paardrijden. Een overzicht van de meest populaire sporten is te vinden in figuur 2.

Figuur 2. Overzicht van de meest populaire sporten.

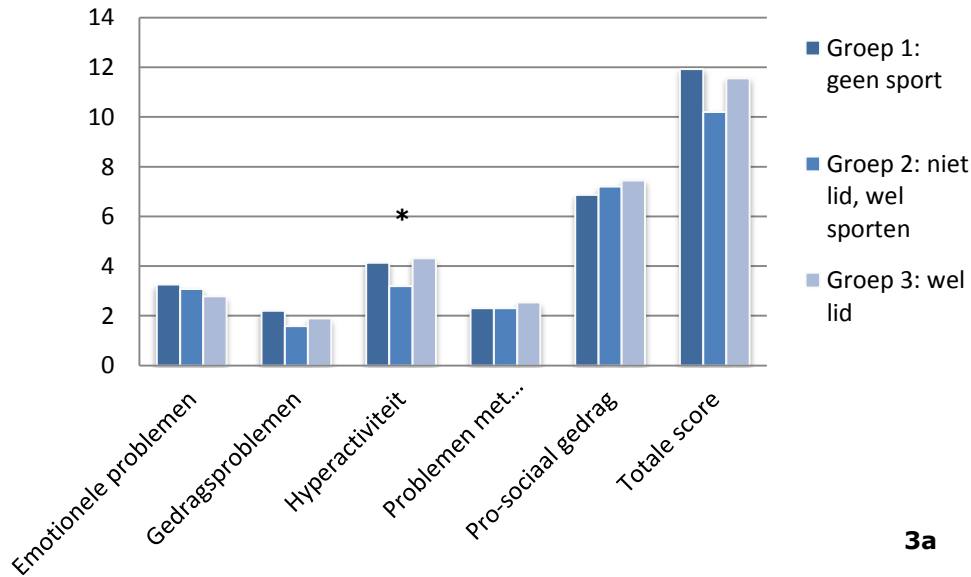
Verschillen in vaardigheden, gedrag en gezondheid

We hebben gekeken of er een verschil is in *vaardigheden*, *gedrag* en *gezondheid* tussen jongeren die wel of niet sporten en jongeren die wel of niet lid zijn van een sportvereniging. Daartoe hebben we jongeren in drie groepen ingedeeld. In de eerste groep zitten jongeren die niet lid zijn van een sportvereniging en ook niet sporten buiten de sportvereniging. In de tweede groep zitten jongeren die niet lid zijn van een sportvereniging, maar die wel regelmatig bewegen buiten de georganiseerde sport. En in de derde groep zitten jongeren die lid zijn van een sportvereniging.

De resultaten van deze vergelijking zijn te vinden in de grafieken 3a t/m 3c. Als we kijken naar *positief en negatief gedrag* dan zien we een duidelijk verschil in de mate waarin jongeren hyperactiviteit vertonen. Hierbij zien we dat met name jongeren die sporten buiten de georganiseerde sport een lagere mate van hyperactiviteit hebben. Verder is in de tabellen te zien dat er geen significant verschil is in *vaardigheden* tussen de drie groepen.

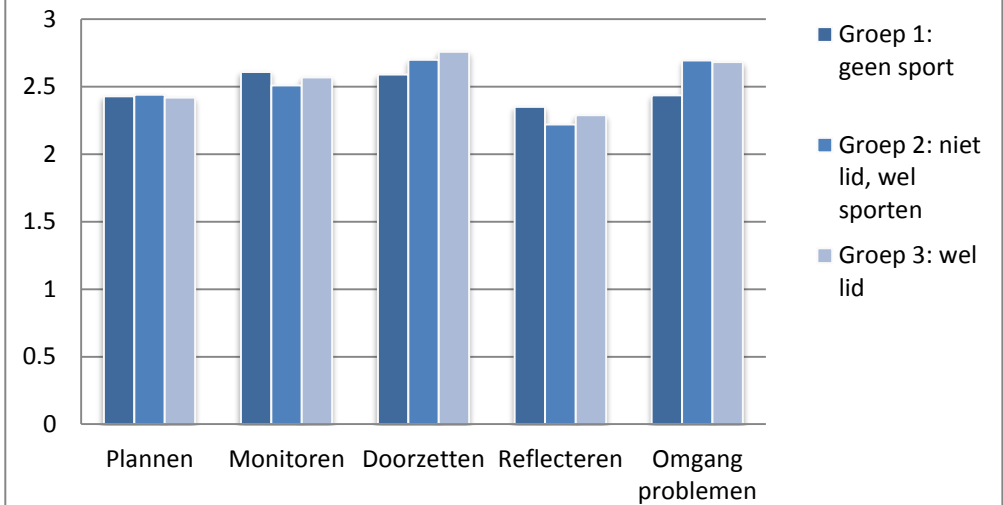
Voor de gerapporteerde *gezondheid*, *welzijn* en *schoolprestaties* is er wel een statistisch verschil tussen de drie groepen. Jongeren die sporten geven aan het beter te doen qua *gezondheid*, *welzijn* en *schoolprestaties*. Daarbij lijkt het niet uit te maken of ze lid zijn van een sportvereniging of niet.

Positief en negatief gedrag

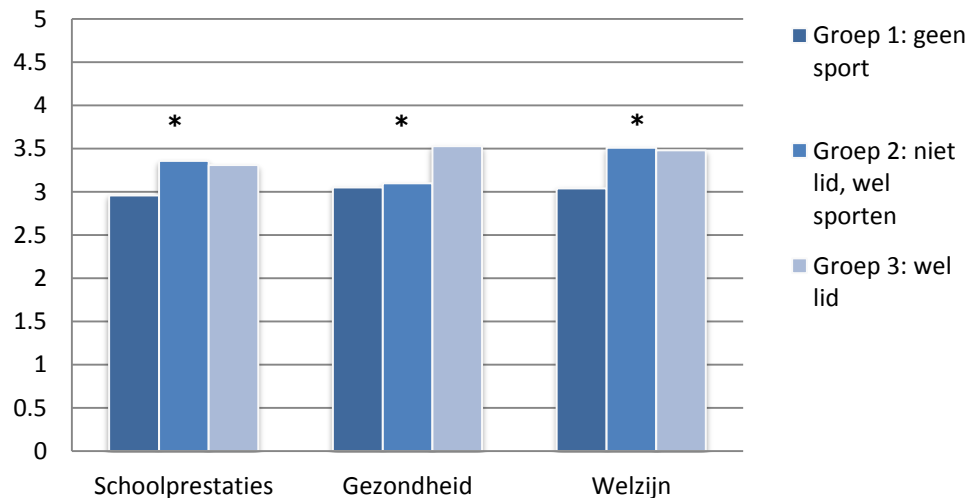
3a

Vaardigheden

3b

Gezondheid en welzijn

3c

Groep 1 = jongeren die niet lid zijn van een sportvereniging
 Groep 2 = jongeren die niet lid zijn van een sportvereniging, maar wel sporten
 Groep 3 = jongeren die wel lid zijn van een sportvereniging

* Verschillen die statistisch significant zijn, worden weergegeven met een sterretje.

Figuur 3a. Verschillen in positief en negatief gedrag.

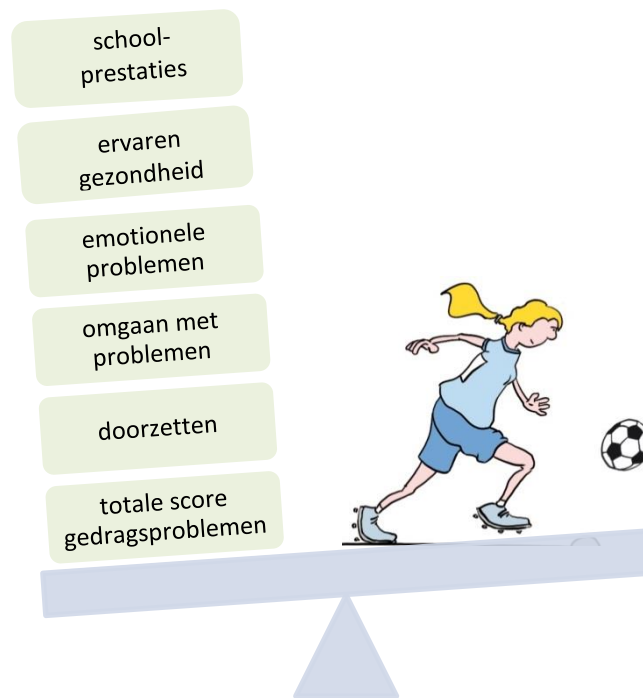
Figuur 3b. Verschillen in vaardigheden.

Figuur 3c. Verschillen in gezondheid en welzijn.

Relatie tussen sport en vaardigheden, gedrag en gezondheid

We hebben ook gekeken naar de relatie tussen hoe vaak kwetsbare jongeren per maand deelnemen aan sport en hun *vaardigheden, gedrag en gezondheid*.

We zien dat jongeren die vaker sporten per maand het beter doen als het gaat om emotionele problemen en gedragsproblemen (zie figuur 4). Daarnaast gaan jongeren die vaker sporten per maand beter om met problemen en moeilijke situaties in het dagelijkse leven en scoren ze hoger op de vaardigheid doorzetten. Ten slotte, ervaren jongeren die vaker sporten ook dat ze het beter doen qua gezondheid, welzijn en schoolprestaties dan jongeren die minder vaak of helemaal niet sporten.

Figuur 4. Relatie tussen sportdeelname en de toekomstperspectieven.

Conclusie en vervolg van het onderzoek

De resultaten uit de eerste ronde van de vragenlijst laten zien dat sportdeelname onder kwetsbare jongeren een positieve relatie heeft met een aantal vaardigheden en gedrag. Jongeren die sporten scoren lager op *hyperactiviteit* dan jongeren die niet sporten. Daarnaast zijn jongeren die lid zijn van een sportvereniging significant positiever over een hun *ervaren gezondheid, welzijn en schoolprestaties*. Tegelijkertijd vinden we geen significante verschillen in vaardigheden en gedrag tussen die jongeren die lid zijn van een sportvereniging en jongeren die niet lid zijn van een sportvereniging.

Jongeren die vaker sporten doen het beter als het gaat om *schoolprestaties* en *ervaren gezondheid*. Daarnaast is vaker sporten ook gerelateerd aan een lagere score op *gedragsproblemen* en *emotionele problemen*. Tenslotte rapporteren jongeren die vaker sporten beter op de vaardigheden *doorzetten* en *omgaan met problemen en moeilijke situaties*.

De antwoorden uit de eerste vragenlijstronde kunnen niet gebruikt worden om een oorzaak-gevolg relatie vast te stellen. Met de tweede ronde van de vragenlijsten kunnen we wel zien of jongeren die sporten zich positiever ontwikkelen dan jongeren die niet sporten. Deze tweede ronde van de vragenlijsten vindt in de zomer van 2016 plaats. De resultaten van dit onderzoek worden eind 2016 verwacht.